

Fanny levelei*

Pest Sep. 7d. 1856.

Üdvöt!

Búcsúnapunk szépen felvirradt neked. – Istenünk vezéreljen szerencsésen haza meg vissza mihozzánk, jó Lajos! – Ma reggel 10 órától fél kettőig próbán voltunk a Magyar Színházban – Liszt mindenkit elragadott. Életunt, milyen én vagyok – mégis mennyeileg örvendtettem hallani szép költészetjeit. – Küldöm a holnapi koncert-programját, mi nagy élvezet lesz mindezeket újra hallani. Gyönyörteljes látvány volt a mai: mint egy maga hatalmában bízó vezér, ragyogó tekintettel, de mégis óvatos csenddel, halkán lépett fel a diadaltérre, figyelme mindenütt ott volt: név szerint szólította és figyelmeztette műtársait, helyreigazította őket, sokszor újrakezdetette az ötet ki nem elégtő partieket; elénekelt, elfütyölte nékiek mindenféle hangszert utánozva dobolt, sípolt, trombitált, süvöltött – és mikor látta, hogy jól ment, akkor lelkesítette, dicsőítette őket – felkiáltott: „so ist gut, Dopler, göttlich! hertzig!” Szikráztak szemei, oly exaltált volt, mint egy inspirált fanatikus: leborult földre, hol csendesíteni kívánta a hangokat, azután emelkedni kezdett nagyobbra, nagyobbra, végtére mintha szárnyai lettek volna – csak hogy fel nem repült felemelt karjaival. Ellenben mikor hibáztak, akkor tépte haját irgalmatlan riadásokkal. –

A Prelude grandios poema – egy hősköltemény, mely tökéletes diadallal végződik: ebben érdekes volt látni kicsapongó örömit, átkúrálta, megrázta, tépte, szorongatta műtársait, és egen furcsa szokat mondott nékiek. – A Hungaria gyönyörű, kellemdús költemény, bájos csenddel kezdődik és zajosan a vége – borzognak, süvöltenek a felizzasztott elementumok és képezik az orkánt. Mikor vége lett, nevetve mondta: „Je suis topageur n'est pas?” Földszint ültünk, épen szembe vele a második padon, gyenge szemeimmel jól kinéztem magam. [...]

Fannyd

Pest Sep. 9d. 1856

Üdvöt!

Szép jó reggelt neked, kedves Lajos, a bájos Maros partján!

Gyönyörűség volt az estélyi koncert! – Akarom [!], hogy tegnap még éltem, másképp nagyon megkárosodtam volna. Liszt ragyogó szép – valóságos apostol! A dicső Mester nagysággal lépett fel az emelvényre bűvös nádjával – vagy pansípjával,

* Wass Györgyné Gyulay Franciska levelei bátyjához, Gyulay Lajoshoz Liszt Ferenc 1856-os pesti koncertjeiről.

mellyel vezérlette a zenekart: hirdette az evangéliomot a tanítványoknak és égi málaszttal eltöltötte őket. Sokan voltunk, nagy a tömeg és dicső a lelkesedés! Meghatók Lisztnek mennyei költészetjei, vallásos szellem magasztalja azokat: istenes imák rejlenek azokban. A *Prelude* szellemteljes poema – a bölcs Salamon *Énekek éneke* hangokban. A *Hungaria* egy elragadtató epea. A magyarok története – a Vörösmarty *Szózatja*, *Zalán*, *Árpád ébredése* gyönyörű képekben. – Lelket elevenítő látványok tűnnek fel bűbajos változatokkal. – Hungáriát szemléljük, ki elszavalja – elsiratja dicső és balsorsát. – Nemzetünk története, eseményei nagyszerűleg ki vannak fejezve. Lelkes öröme, fényes diadal, vallásos, bús fohászok emelkednek fel – és következnek az irgalmatlan események lesújtó csapásai, egeket hasogató, mennydörgő végzetek, és közte a gyengéd, alig hallható nyögdeklő sóhajok irgalomért! Ilyen bűbajos fátyolképeket leltem én fel a Hungáriában!

Hallám, hogy Lisztnek megvannak kommentárjai, melyek motiválják remek költészetjeit. Szeretném azokat látni, és észrevenni, mennyire tudtam hozzá közelíteni és felfogni. A Hungaria programja nincs nála, ezt Berlinben hagyta – mert itten tilos lenne bizonyára.

Liszt tökéletesen kielégítve, igen jól találja magát magyar földön, egy év múlva visszajön egy misével, melyet a kalocsai templom felszentelésére készít. Magyar operát is fog teremteni hazánk dicső nemtője. Szeretném szövegnek Vörösmarty *Árpád ébredését*.

Már most idehagyja a nagy Mester! de itt hagyja lelkesítő szellemét. Elhinti a műteremtések magját fogékony földünkbe, majd látunk szép csírákat, virágokat – és még gyümölcsseit is, és Liszt mennyei jelenése meg lesz fogantatva! [...]

Fannyd